

GERONIMOHOORSPLEN

Een script in samenwerking met Herman en Marc Van Cauwenberghe.

VIJF DODE OUDE DAMES

DEEL 2

Hans Gruhl (1921-1966)

uitzending: AVRO, dinsdag 20/11/1973

bewerking: Hans-Georg Berthold - vertaling: Justine Paauw

regie: Jacques Besançon

rolverdeling:

Willem Klein: Guus Hoes

Mechthild Groot: Maria Linde

Dr. Koch: Huib Orizand

Drs. Wiebach: Johan Schmitz

Dr. Jaap Leopold: Hans Veerman

de secretaresse van Mr. Kromhout: Joke Reitsma-Hagelen

dokter Klein: Ik was er nog niet aan gewend dat dode dames mij buiten het spreekuur deden opschrikken. Eerst Jenny Herwig, bijna 80, een oud hart dat opgehouden had te slaan. Op het oog een normaal geval. Geen reden om wantrouwend te zijn. En nu op zondagmorgen om half acht het telefoontje, uitgerekend van Mechthild, mijn nieuwe assistente. Ik had de hoorn al lang neergelegd, maar haar stem klonk nog in mijn oor.

Mechthild Groot: Mijn tante... Ik wilde haar net gaan wekken... Ik geloof dat... dat ze dood is.

Klein: Na een paar keer verkeerd gereden te zijn vond ik uiteindelijk de Wendelstraat. Het was een vredige buurt. Kleine heldere een- en tweefamiliewoningen die naar veel bouwspaarfonds en weinig eigen kapitaal roken. Nummer 8 lag iets verder van de weg af dan de aangrenzende huizen en de voortuin was groter. Ik drukte op de bel en wachtte. Onder de bel zat een metalen plaatje: "Jonkvrouw Bertha van Scherf." Daaronder was met twee punaises een kaartje bevestigd. Ik herkende het handschrift meteen, ondanks de zorgvuldig geschreven blokletters: "Mechthild Groot." Mechthild met haar tante, jonkvrouw van Scherf. Veel scheen de adellijke invloed tot nu toe niet geholpen te hebben. Vanuit het huis hoorde ik voetstappen, de trap af en naar de deur. Ik had me niet kunnen voorstellen hoe Mechthild er uit zou zien als ze huilde. Nu zag ik het.

Groot: Dokter... neem me niet kwalijk dat ik...

Klein: Het is goed, Mechthild. Het spijt me dat ik aan de telefoon zo tegen je heb staan schreeuwen. Kom, laten we 'ns gaan kijken. Waar is eh... Ik bedoel eh...

Groot: Boven. Eerste etage. (ze gaan naar boven en de kamer binnen)

Klein: De oude dame lag verkrampd op het bed, alsof ze neergeslagen was. Haar hoofd naar rechts, naar het nachtkastje toe. Het dek was half teruggeslagen, haar linkerhand was in de dekens geklauwd. Haar rechterarm hing langs de rand van het bed naar beneden. (lachje) De oude dame had een goeiig gezicht gehad. Nu was het verwrongen en haar mond hing open alsof ze, voordat ze stierf, nog een schreeuw had willen uitstoten. Het grijze haar was keurig gekapt. Het scheen door een netje bij elkaar gehouden te worden. Een nette oude dame. Ik drukte de oude ogen dicht en legde de rechterarm terug op het beddek. Toen keek ik snel of ik wonden zag of iets anders opvallends. Ik vond niets. Uit de richting van de deur kwam een zacht snikken. Zo-even was ik met de dode helemaal alleen geweest en 't viel me te binnen dat Mechthild er ook nog was. Ik liep naar haar toe. Haar schouders schokten onder mijn handen.

Groot: (snikt) Ze is dood... 't Is vreselijk. Zo plotseling! Gisteravond was ze nog...

Klein: Je woont hier nog niet lang, hè?

Groot: Drie weken. Ze heeft me in huis genomen, omdat ik hier in de stad wilde werken. Vroeger ging ik haar vaak opzoeken.

Klein: Was ze dan ziek? Eh... heeft ze iets gehad? Hart, of iets dergelijks?

Groot: Nou, ze had het wel een beetje aan haar hart. Ik geloof niet dat het zo erg was. Ze was alleen zo gevoelig, zo... zo schrikachtig. Een echte zenuwpees. Ze wond zich over iedere kleinigheid op. Ja, ze was ook al 70.

Klein: Zo oud?

Groot: Ja, hoewel iedereen altijd dacht dat ze jonger was.

Klein: Hoe kom je aan zo'n ouwe tante?

Groot: 't Is de zuster van m'n grootmoeder.

Klein: Mechthild snoot haar neus met mijn zakdoek. Haar schouders schokten niet meer.

Groot: Grootmoeder heb ik nooit gekend. Tante Bertha was voor mij...

Klein: Ik wil 'r nog 'ns onderzoeken. Eh... wil je d'r bij blijven?

Groot: Nee... Ik blijf hier.

Klein: Ik liet haar los en ik ging naar het bed terug. Nu, nadat de eerste opwindning voorbij was, zag ik meer dan ik eerder gezien had: de telefoon. Het was een wit apparaat, heel modern. Het lag naast het nachtkastje op de grond en het was helemaal gebarsten. Een paar witte splinters lagen her en de over de vloer verspreid. De hoorn lag iets verderop, maar die was op het tapijt gevallen en nog intact. Ik pakte 'm op en hield 'm tegen mijn oor. De leiding was dood. De oude dame had het toestel omver getrokken voordat ze stierf. Misschien wilde ze in haar doodsstrijd nog hulp halen? Of... misschien had ze nog gesproken? Ik draaide me naar Mechthild en wees naar de telefoon.

Groot: Dat heb ik ook niet gezien.

Klein: Heeft ze vannacht nog getelefoneerd? Eh... heb je de telefoon horen gaan?

Groot: Nee, maar dat zegt niets. Boven op zolder hoor je nauwelijks iets.

Klein: Ik bukte me nog een keer om het toestel op te pakken. Ondanks de vele barsten viel het niet uit elkaar. Ik wilde 'm op het nachtkastje zetten. Toen zag ik iets wat ik kende. De foto! De foto die bij de dode Jenny Herwig ook op het nachtkastje gestaan had, tussen de digitalis, de mimosa en de slaaptabletten. Ik zette de telefoon neer en pakte de foto. Opeens zag ik het dode gezicht van Jenny Herwig en de fonkelende brillenglazen van meester Kromhout voor me. Een natuurlijke doodsoorzaak, een heel normaal geval.

Groot: Is er iets?

Klein: Eh... Mechthild, staat je tante ook op deze foto?

Groot: Ja. De eerste van links.

Klein: Eh... en de anderen?

Groot: Schoolvriendinnen. Ze zaten op hetzelfde gymnasium. Ze waren allemaal zo'n jaar of negentien toen ie genomen werd.

Klein: Een seconde twijfelde ik of ik haar vertellen zou waar ik die foto eerder gezien had. Nee, nog tijd genoeg. Zonder er bij na te denken draaide ik de foto om. Ook aan de achterkant zat een glasplaat. Achter op de foto stonden vijf namen, keurig onder elkaar, met lilakleurige schrijffletters en telkens in een ander handschrift. Bertha Sterman, Alma Wiebach, Agnes Resdorf, Jenny Resdorf, Dorothea Lindemann. Achter twee namen stond een kruis, zwart en met krachtige strepen. Veel verser inkt, geen twijfel mogelijk.

Groot: Er zijn er al twee dood. De één pas geleden. Tante Bertha was op haar begrafenis, afgelopen vrijdag... 'Tuurlijk, dat ik daar toch niet eerder aan gedacht heb! Ze heeft het zich erg aangetrokken. Na de begrafenis was ze helemaal van streek.

Klein: Vrijdag... Jenny was dinsdag gestorven. Ik bekeek de foto en probeerde de namen in mijn hoofd te prenten. Bertha Sterman, dat was tante Bertha gehuwd met jonkheer van Scherf. Het eerste kruis stond bij Alma Wiebach. Het tweede bij Jenny Herwig. Bleven alleen nog Agnes Resdorf, die ik onder de naam Lansome kende, en Dorothea Lindemann, die ik nog nooit ontmoet had, over. Ik zette de foto terug zonder er nog een blik op te werpen.

Groot: Heeft het... op een of andere manier iets met... tante Bertha te maken? Ik bedoel, omdat u zo...

Klein: Eh... nee.... Nee nee. Eh... Mechthild, had je tante een huisarts?

Groot: Ja.

Klein: Weet je z'n adres?

Groot: Dat staat vast en zeker beneden in het telefoonboek.

Klein: Ik zou 'm graag willen opbellen en hem inlichten. Ook in verband met de overlijdensverklaring is het beter dat ie hierheen komt. De telefoon hier is kapot. Ik zal even naar de dichtstbijzijnde cel gaan. Wil jij zolang hier blijven of...of eh... wil je liever gaan?

Groot: Dat hoeft niet. Beneden staat nog een toestel, het kan omgezet worden.

Klein: Beneden ging ik in een grote stoel zitten. De telefoon stond op een klein tafeltje binnen handbereik. Ook wit, zoals in de slaapkamer. Het telefoonboek lag eronder. Mechthild vond de naam van de dokter snel.

Groot: Hier heb ik het: Dr. Koch.

Klein: Ja, geeft u maar.

Groot: Alstublieft.

Klein: Ik draaide het nummer en overdacht wat ik zeggen zou. Ik hoorde een gebarsten oude stem. Weer een ouwe dame? Om de zenuwen van te krijgen. Maar ze zou haar man roepen.

Groot: Is ie er?

Klein: Een erg ouwe heer, zeker?

Groot: Stokoud. Tante Bertha wilde geen jongere.

Klein: Heb je bij hem ook gesolliciteerd?

Groot: Nee.

Klein: Uit de hoorn klonk een stem, prettig en zacht. "Vereerde collega, wat kan ik voor u doen?" Ik vertelde hem in een paar woorden wat er gebeurd was. Hij leek zeer onder de indruk en zou meteen komen. Ik bedankte hem hartelijk en ik legde de hoorn op de haak. Mechthild keek me aan.

Groot: Wilt u wat drinken? Koffie duurt te lang, maar ik kan citroensap maken met ijs.

Klein: Oh, dat lijkt mij heerlijk.

Groot: 't Duurt maar een paar minuten.

Klein: Toen ze de kamer uit was, kreeg ik een idee. Ik trok het telefoonboek weer tevoorschijn. Twee van de vijf dames moesten nog in leven zijn. Ik bladerde. Dorothea Lindemann stond er niet in. Een heleboel Lindemannen, maar geen Dorothea. Ze heette vast en zeker anders, of ze had geen telefoon. Ik zocht verder, hoewel met weinig hoop. Bij Alma Wiebach zou het wel hetzelfde laken en pak zijn. Hoe zou je die mensen nog terug kunnen vinden na zo'n lange tijd? Het kwam als een donderslag bij heldere hemel toen ik de naam toch vond: "Alma Wiebach, muziekpedagoge, Beethovenstraat 6." (lachje) Vanzelfsprekend, geen waardiger omgeving voor een muziekpedagoge dan de Beethovenstraat. Ik liet het boek op mijn knieën liggen en ik dacht na. Dat was ze. De naam Alma komt niet zo vaak voor. (lachje) Die jonge meisjes van tegenwoordig kijken wel uit. Ik krabbelde het adres in mijn notitieboekje. Nu had ik er vier. Alleen Dorothea ontbrak. Dorothea Lindemann. Zij moest nog in leven zijn. Toen Mechthild met de drankjes binnenkwam, leunde ik zonder telefoonboek achterover in mijn stoel en ik bekeek de schilderijen aan de wand. Ik nam net mijn eerste slok toen de bel ging. Ik stond op en ik trok mijn das recht. Het lag voor de hand dat ik "dokter" tegen 'm zeggen zou. Hij gaf eerst Mechthild een hand.

Dr. Koch: Kop op, lieve kind.

Klein: Toen was het mijn beurt. Ik maakte een buiging zoals ik het op dansles geleerd had, zei m'n naam en drukte de collegiale hand. Toen liepen we, zonder een woord te zeggen, achter elkaar de trap op. Ik keek toe hoe hij haar onderzocht. Hij was zonder twijfel haar arts geweest. Ze waren uit dezelfde tijd afkomstig, ze hadden elkaar begrepen en elkaar verteld over de bloemen die ze kweekte en waaronder ze nu begraven zou worden. Hij richtte zich op en veegde zachtjes met twee vingers langs zijn neus. Toen schraapte hij z'n keel.

Koch: Er is geen twijfel mogelijk, collega, ik moet uw diagnose jammer genoeg bevestigen. U zult het mij niet euvel duiden als ik zeg dat ik dat liever niet gedaan had.

Klein: Collega? Hij sprak me aan in de vorm uit de tijd waarin de wetenschapsmensen zich nog in het Latijn met elkaar onderhielden. Maar er was niets lachwekkends aan z'n woorden. Hij nam zijn puntbaardje tussen zijn vingers.

Koch: Een geval van een acute hartaanval, sine dubio. Een apoplexie lijkt me minder waarschijnlijk: de bloeddruk was niet ongewoon hoog. Voor een sclerose heb ik geen enkel bewijs.

Klein: Eh... was het hart dan slecht?

Koch: Ach, wat zal ik zeggen?

Klein: Hij bleef heel stil staan en staarde geconcentreerd voor zich uit, alsof hij tegenover zichzelf, waar het deze vraag betrof, eerst rekenschap af moest leggen.

Koch: Slecht... eh... dat wil ik niet zonder meer zeggen. Het was een bejaard hart. Natuurlijk, een myodegeneratio zou voor de hand gelegen hebben, daar ben ik zeker van, maar een vitium gravis, zoals u denkt, nee, dat moet ik beslist van de hand wijzen. En ik mag zeggen: zelfs voor deze leeftijd een verrassend actief.

Klein: Heeft u geen digitalis voorgeschreven?

Koch: Nee, collega, dat zei ik u reeds. Daar bestond geen reden voor.

Klein: Oh... neemt u me niet kwalijk, ik eh... ik vroeg het alleen omdat... eh... Nou ja, verleden week heb ik een zelfde geval bij de hand gehad. Misschien heeft u de vrouw in kwestie wel gekend. Het was een schoolvriendin van mevrouw van Scherf. Dezelfde acute hartaanval. Zij nam wel digitalis. Ik had haar van mijn voorganger overgenomen, en juffrouw Groot, die...

Koch: Ach ja, nou herinner ik het me. Ik geloof dat ik een paar van de dames hier in huis wel 'ns ontmoet heb. Ja..., ja, erg betreurenswaardig, collega. Maar wij, oude mensen, worden nu eenmaal niet jonger.

Klein: (lachje) Wij jonge mensen ook niet.

Koch: Zo is het leven.

Klein: Eh... mevrouw Herwig, mevrouw Jenny Herwig...

Koch: Nee... nee, die naam zegt me niets.

Klein: Heeft u nog één van de andere dames onder behandeling? Ik... ik ken ook de zuster van mevrouw Herwig.

Koch: Nee. Mevrouw van Scherf was de enige uit deze kring.

Klein: Dat scheen 'm te spijten. Ik zei niets meer. Dokter Koch liep naar Mechthild, die zonder een woord te zeggen bij de deur had staan wachten, en hij pakte haar beide handen.

Koch: Lieve kind, ik voel diep met je mee. Het was een lieve vrouw.

Groot: Dank u wel.

Klein: Ze draaide zich snel om en verliet de kamer. Toen Koch zijn blik weer naar mij wendde, toen wees ik op de telefoon die ik weer op z'n plaats gezet had.

Koch: Ja. Ja, dat heb ik al gezien.

Klein: Het apparaat lag op de grond, helemaal beschadigd. Het ziet er naar uit alsof ze geprobeerd heeft op te bellen. Misschien wel naar u, dokter Koch, toen ze bemerkte dat het het einde was.

Koch: Dat zou best mogelijk kunnen zijn. Absoluut mogelijk. Ze placht me te consulteren wanneer ze me maar nodig had. Te laat, deze keer, te laat... Ik zal de verklaring beneden invullen. Daarna zal ik me nog een beetje met dat arme kind bezighouden.

Klein: Mechthild zat in de woonkamer. Als ze weer gehuild had, dan was daar niets meer van te zien. Dr. Koch ging bij haar zitten, trok de formulieren uit zijn tas en begon te schrijven. Ik keek heimelijk over zijn schouder. Alles was duidelijk. Precies hetzelfde wat ik ook geschreven had: "Hartstilstand bij een verouderd hart. Verdenkingen omtrent een natuurlijke dood? Nee. Volkomen normaal geval." Hij ondertekende en stond op.

Koch: Er moet nog veel besproken worden, Mechthild. Sta me toe dat ik je bij deze treurige aangelegenheid de helpende hand bied. In dergelijke situaties is de jeugd, god zij geloofd, nog onervaren.

Klein: Eh... Mechthild, Dr. Koch die blijft nog hier. Voor mij is er niets meer te doen. Bel me op als er iets is. En eh... als je de komende dagen vrij wilt nemen, ik kan juffrouw Hofman vragen of ze in wil vallen.

Groot: Nee, ik kom. Alleen, als de begrafenis is...

Klein: Zo graag als ik haar getroost had, zo blij was ik dat ik nu weg kon. Op de terugweg waren mijn gedachten bij de foto die ik nu al twee keer gezien had. En bij de kruisen achter de drie namen: Jenny Herwig, acute hartaanval, Bertha van Scherf, acute hartaanval, Alma Wiebach... Wat zou het bij haar geweest zijn?

Klein: "Muziekpedagoge. Lessen in zang, piano en muziektheorie. Eerste etage. Lessen volgens afspraak." Ik liep langzaam de trap op en overdacht wat ik zeggen zou. Eigenlijk was het waanzin m'n neus in zaken te steken die me niets aangingen. Toch drukte ik maar moedig op de bel. Binnen in de woning sloeg een deur, een tweede deur en toen naderden snelle, trippelende voetstappen. De voordeur werd opengedaan.

Drs. Wiebach: Goede middag, meneer. Wat kan ik voor u doen?

Klein: Deze woorden werden gesproken door een... een klein, opgewekt mannetje van ongeveer 60 jaar. Op de kale schedel liep een krans van wit haar, zoals laurier rond het hoofd van een dichter. Zijn gezicht was gerimpeld en zijn mond iets te groot. Z'n ogen stonden ver uit elkaar, maar glansden vrolijk en schenen te weten wat er in deze wereld te koop was. Iets aan deze kop herinnerde mij aan een foto die ik kende. Ah, plotseling wist ik het: Schopenhauer. Hij herhaalde zijn vraag.

Wiebach: Wat kan ik voor u doen?

Klein: Neemt u mij niet kwalijk dat ik u stoort, maar ik eh... ik zag beneden het bord. Het gaat om pianoles. Eh... kunt u mij zeggen hoe...

Wiebach: Ah, maar kom u toch binnen, meneer, kom binnen... Zo. Als u hier binnen wilt gaan, beste vriend... (opent de deur)

Klein: Eh... staat u mij toe dat ik mij eerst aan u voorstel. Mijn naam is Klein, eh... dokter Klein. Ik ben dokter hier en...

Wiebach: Dat heb ik geroken, mijn vriend. U gaat met medicamenten om, geen twijfel mogelijk. Gaat u toch zitten. Mijn naam is Wiebach, Drs. Wiebach. Met pensioen. Jammer genoeg. Ik was rector van een middelbare school. Eh... tja, beste dokter Klein...

Klein: Neemt u mij nogmaals niet kwalijk, meneer, eh... het is slechts een kleinigheid en ik had het u net zo goed aan de deur kunnen vragen, maar u was zo vriendelijk om mij...

Wiebach: Oh, maar dat geeft toch niets, beste dokter. Ik ben een ouwe man, heb alleen maar boeken om mij heen, en ik praat graag met een eh... met jonge mensen. Maar... als u voor pianoles komt, kan ik helaas niet veel meer voor u doen. De muzieklerares was mijn zuster. Ze is, moet ik tot mijn spijt zeggen, acht weken geleden gestorven.

Klein: Ach, eh... dat spijt me. Eh... neemt u mij niet kwalijk.

Wiebach: Nee nee nee nee, blijft u toch zitten. Er komen vaak mensen voor lessen en... en ook veel van haar ouwe leerlingen. Ja, ik moet nou eindelijk 'ns dat bord weghalen, maar tot nu toe had ik zoveel andere dingen te doen. Tja, met klassieke talen en literatuurgeschiedenis kan ik u wel van dienst zijn, maar wat de muziek betreft heeft de natuur onze familie zeer eenzijdig bedeeeld, zeer eenzijdig.

Klein: Maar daarvoor in de plaats lag het, wat het pedagogische talent betreft, beter.

Wiebach: Wij zijn een oud leraarsfamilie. Al in de zestiende eeuw bestaan er aanwijzingen dat onze familie als zodanig werkzaam is geweest. Allemaal schoolmeesters. U moet weten dat ik bezig ben aan een kroniek over onze familie te schrijven.

Klein: Oh, da's interessant. En eh... doet u ook aan astronomie?

Wiebach: Mm? Oh, vanwege die telescoop daar? (lachje) Ach, ik bekijk zo af en toe de sterrenhemel, maar zonder een bepaalde eerezucht en niet systematisch. Toch zie je vaak veel leerzame dingen.

Klein: Bij deze woorden verscheen er een satyrslachje rond zijn lippen en ik zocht naar een verborgen dubbelzinnigheid in z'n woorden. Ik eh... ik kon er niet achter komen.

Wiebach: Een ouwe man heeft soms bijzondere... hoe zeg je dat tegenwoordig... hobby's.

Klein: In ieder geval heeft u geen hekel aan werken. (lachje) Als ik met pensioen ga, is het enige wat ik nog doe het proeven van de verschillende rode wijnen.

Wiebach: Rode wijn! Een verlossend woord. (lacht) Ik zal een paar glazen pakken.

Klein: Ik keek heimelijk op mijn horloge en probeerde zwak te protesteren. (lachje) Geen uitwerking: hij stond al met een fles in z'n hand. De glazen liepen met een zacht geklok vol. De wijn was uitstekend. De rector hield zijn glas tegen het licht.

Wiebach: Mm, een edel nat, inderdaad, hè. Ik zou er graag meer van drinken, maar... de gezondheid verbiedt het. En de dokter.

Klein: Wat een vervelende man.

Wiebach: Oh, zegt u dat niet! (lachje) Kent u dokter Leopold overigens?

Klein: Eh... jammer genoeg niet.

Wiebach: Hij was één van mijn leerlingen op het gymnasium. Ik was jarenlang zijn klassenleraar. Uitstekend in Latijn, mag ik wel zeggen. Voor Grieks gold hetzelfde. Werkelijk alle eerbied. Eh... met Duits, mm, daar waren de prestaties wat minder gunstig. Ja, hoe het ook zij, tegenwoordig is hij onze huisarts. Hij heeft een voortreffelijke praktijk hier vlak in de buurt. Ondanks zijn jeugd is hij een conscentieus en zeer bekwaam arts. Ik ben blij te kunnen zeggen dat ik trots op 'm ben.

Klein: De oude heer nam een slok en vervolgde...

Wiebach: Ja, (lachje) Jaap Leopold. Overigens heeft hij ook mijn zuster behandeld. Hij heeft alle mogelijke moeite gedaan. Helaas tevergeefs. Op een gegeven moment blijft het uurwerk nou eenmaal stilstaan.

Klein: Eh... waaraan is uw zuster gestorven?

Wiebach: Aan een longontsteking. Denkt u zich 'ns in, aan een longontsteking! Als een donderslag bij heldere hemel. Nooit ziek geweest. Natuurlijk had zij haar kleine kwaaltjes, maar... zo'n flink meisje, van ons beiden verreweg de gezondste, verreweg. 77 jaar... Als ik dan aan mijn labiele gezondheid denk...

Klein: Uw zuster was vast en zeker ouder.

Wiebach: Helemaal niet, beste vriend. Hoe oud denkt u dat ik ben?

Klein: Nou eh.. 66?

Wiebach: (lacht) Fout! Helemaal fout! 83. Bij leven en welzijn.

Klein: (lacht) Mijn complimenten. Als ik minister van onderwijs was, dan had ik u laten zitten waar u zat.

Wiebach: Nou, nou-nou-nou-nou, ik ben ondanks mijn leeftijd toch jong gebleven. Het is de geest die het lichaam voedt. Geestelijke arbeid houdt jong, hè. Mens medicus noster.

Klein: De geest is onze arts.

Wiebach: Ja. Eh... de... U moet gaan?

Klein: Ik eh... ik vond het erg prettig, maar helaas moet ik nog een paar visites maken. Eh... staat u mij toe dat ik nu afscheid neem. Ik heb u toch al veel te lang opgehouden.

Wiebach: Oh, daar is geen sprake van, dokter, absoluut geen sprake van. Uw bezoek heeft mij buitengewoon plezier gedaan. Als u weer 'ns in de buurt bent, aarzel dan niet mij nog 'ns op te zoeken.

Klein: Erg graag.

Wiebach: Ah, u heeft mij een aangenaam uurtje bezorgd. Tot ziens.

Klein: Dan geldt voor mij precies hetzelfde. Eh eh... nogmaals mijn hartelijke dank.

Wiebach: O nee, da's is absoluut niet nodig.

Klein: De deur viel dicht. Mijn auto stond vredig langs de kant van de weg. Ik deed het portier open, liet me in de stoel vallen en dacht na. Longontsteking. Niets bijzonders in het voorjaar. Bij 77 helemaal niet. Net zo min als de beide zwakke harten. Ik wilde net het contactsleuteltje omdraaien toen me iets te binnen viel: Jaap Leopold, de modelscholier met het uitstekende Latijn en de ongelijkmatige prestaties met Duits, en vlakbij. Ik startte, reed weg en ik vond snel een telefooncel en een telefoonboek. Er waren veel Leopolds, maar ik vond gauw de juiste, omdat ie Jaap heette en dokter was, en bovendien in de Mendelssohnstraat woonde. Hier in de muziekbuurt dus. Ik besloot niet van tevoren op te bellen. Na een korte rit had ik de straat en het huis gevonden. Ik stopte en bleef in de wagen zitten. Dezelfde gedachte overviel me als toen voor de deur van de gestorven pianolerares. Wat was dit voor een idee dat ik najoeg? Op datzelfde moment stopte een Volkswagen die een naast familielid van de mijne moest zijn. Op z'n voorruit had ik een klein wit plaatje met een rood esculaap gezien, het teken van ons wereldwijd verbreide gilde. Het linker portier ging open, er stapte een gezond uitziende jongeman uit van zo ongeveer 28 jaar. Hij had kortgeknipt vlasblond haar, droeg een hoornen bril en hield onder zijn linkerarm een leren aktentas die evenveel op de mijne leek als mijn auto op zijn voorbuurman. Z'n pak was lichtelijk gekreukt en het slingerde losjes om z'n figuur. Geen twijfel mogelijk: dat moest Jaap, de goede Latinist zijn. We deden tegelijkertijd onze portieren op slot, hoewel dat niet nodig geweest was. Ik lachte en hij lachte terug.

Dr. Leopold: (lacht) 53-er, hè? Juli. De mijne augustus. Loopt ie nog een beetje?

Klein: Nou, hij doet z'n best. Verbruikt alleen veel olie.

Leopold: Ja.

Klein: Ik tref een lotgenoot, zie ik. Collega.

Leopold: Ach... Eh, ben je ook eh...

Klein: Klein is de naam. Willem Klein.

Leopold: Mm.

Klein: Praktijk in de Albrechtstraat. En jij bent Dr. Leopold?

Leopold: Inderdaad.

Klein: Neem me niet kwalijk dat ik je na een dag van zware arbeid nog lastig kom vallen, maar als het je schikt, zou ik graag even met je praten.

Leopold: Ach, natuurlijk, kom binnen. Bij jou hoef ik tenminste niet bang te zijn dat je me met allerlei kwalen komt lastig vallen.

Klein: Wij liepen samen naar binnen.

Leopold: Ga maar vast zitten. Ik pak even m'n boel uit en maak een paar aantekeningen.

Klein: Ik nam plaats in de kwalenstoel en dacht na terwijl hij schreef. Wat zou ik 'm vertellen? Zwendel had geen zin. Vroeg of laat zou hij de rector toch tegen het lijf lopen en er achter komen. Hij zag er ook niet bepaald naar uit dat je 'm iets op de mouw kon spelden. Ik besloot de gulden middenweg te bewandelen. Hij was klaar en keek op.

Leopold: Zo, dat was het dan voor vandaag. (lachje) Eindelijk rust. Ik stel voor dat we daar gaan zitten. Heb je zin in een cognacje?

Klein: Nou, niet als mijn bloedspiegel beneden de half pro mille blijft.

Leopold: (lachje) Houden we goed in de gaten... (schenkt in) Zo. Nou, vooruit collega, wat heb je op het hart?

Klein: Tja... Eh... je zult er wel vreemd van opkijken wat ik je vragen wil, maar ik zal je naderhand uitleggen wat er aan de hand is.

Leopold: Mm.

Klein: Ik eh... had een patiënte en die was weer bevriend met een dame die jij onder behandeling had. De naam van de dame in kwestie is Alma Wiebach. Ze moet ongeveer acht weken geleden overleden zijn.

Leopold: Dat klopt, ja. Inderdaad.

Klein: Zo, dat klopt dus.

Leopold: Ja.

Klein: Wat ik nu wil weten, dat is het volgende: had jij de indruk dat het eh... dat het een normale exitus was?

Leopold: Dat het eh... Ja, maar dat noem ik eigenaardig!

Klein: Eigenaardig?

Leopold: Ja, jij bent al de derde die daar naar vraagt. Ja, maar da's toch werkelijk eigenaardig. Zoiets heb ik nog nooit meegemaakt.

Klein: De derde?

Leopold: Ja, dat zeg ik toch. De eerste was een zeker eh... eh... Kromveld of iets dergelijks, da's een advocaat. Hij wilde hetzelfde weten. Een erfenisaangelegenheid, zei hij.

Klein: Ach, wanneer was ie hier?

Leopold: Nou, vlak na haar dood, een paar dagen daarna.

Klein: En de tweede?

Leopold: De tweede was haar broer. Een ouwe leraar van mij, al lang gepensioneerd.

Klein: Hij lijkt op Schopenhauer?

Leopold: Ken je 'm dan? Maar jij zat toch niet bij mij op school? Of wel soms?

Klein: Nee, dat eh... dat zat ik niet. Maar toch ken ik 'm. En ik zal je zo vertellen hoe dat komt. Eh... vertel me alleen nog eh... wanneer kwam ie hier?

Leopold: Mm, nog niet zo lang geleden. Daarom ben ik ook zo verbaasd dat jij d'r nou weer naar vraagt. Eh... zaterdag, geloof ik.

Klein: Afgelopen zaterdag?

Leopold: Ja, afgelopen zaterdag.

Klein: Ik nam langzaam een slok en ik pijnigde mijn hersens. Waarom was die rector pas zaterdag gekomen? Waarom niet direct na z'n zusters dood, zoals Kromhout? Leopold sloeg het edele nat in één teug achterover en zette het glas met een klap op het tafelblad en zei...

Leopold: Vertel me nou eindelijk 'ns wat hier voor een spelletje wordt gespeeld.

Klein: Ik realiseerde me dat ik hem voor zijn openheid veel verschuldigd was. Dus vertelde ik hem wat me bij Jenny Herwig overkomen was. Mechthilds tante liet ik er buiten, evenals de foto op het nachtkastje. Het leed geen twijfel dat bij Alma Wiebach dezelfde foto gestaan had, ook wanneer Leopold zich daarvan niets meer zou herinneren.

Leopold: Ja, kijk 'ns, in de grond van de zaak was 't een heel normale geschiedenis. Alleen, die advocaat. Hè, maar, wat-wat-wat-wat wil die toch?

Klein: Nou, van de zuster van mevrouw Herwig hoorde ik toevallig dat één van haar kennissen acht weken geleden plotseling gestorven was. Dat was mevrouw Wiebach.

Leopold: Ja.

Klein: En vandaag rij ik hier door de buurt en zie toevallig het naambord in de Beethovenstraat. Daar ook ik de hele tijd geplaagd werd door de gedachte wat die meester Kromhout nou wilde, ging ik erop af en stootte op onze Schopenhauer, rector. Hij noemde jouw naam. Ik weet niet waarom, maar hij deed het.

Leopold: Ach, 't is een aandoenlijk ziel, hè. 't Is helemaal niks bijzonders dat ie een praatje met je aanknoopt. De hele school komt nog bij hem over de vloer. Deftige heren die al bretels dragen en mama tegen hun echtgenotes zeggen. Maar hij is ze wel nog allemaal de baas, met Latijn, met Duits en met z'n gezondheid.

Klein: Zo kwam ie op mij ook over.

Leopold: Mm.

Klein: Ja, maar waarom... waarom heeft ie je dit gevraagd? En... en waar komt het verdomde idee vandaan dat er met die oude tantes ergens iets niet in de haak zou zijn?

Leopold: Tja... 'k begin ook nieuwsgierig te worden. Laten we haar kaart 'ns bekijken.

Klein: Hij haalde de kaart tevoorschijn. Daar stond het: "Alma Wiebach, geboren 18 januari 1898." Waarschijnlijk de oudste van mijn dames. "Adres: Beethovenstraat 6." Ze was de laatste jaren

geregeld voor een routineonderzoek bij Leopold geweest. Niets bijzonders, niet te vinden. Hij had zo nu en dan een visite gemaakt, naar haar gezondheidstoestand geïnformeerd en met de rector een glas rode wijn gedronken. Ik kon me precies voorstellen hoe dat gegaan was. En toen kwam het gedonder, begin maart: griep, bronchitis, eerst pillen, daarna antibiotica, toen ondersteuning van de bloedsomloop. Het ziekenhuis werd van de hand gewezen. Steeds meer visites. Op het laatst spoedvisites, zowel overdag als 's nachts. En toen, op 18 maart, het kruisje. Netjes getekend met de notitie: "Exitus lethalis. Overlijdensakte opgesteld. Sectie niet noodzakelijk." We hieven tegelijkertijd ons hoofd op en keken elkaar aan.

Leopold: Ja, zo was het. Zo word je aan je successen herinnerd. Maar ook in het ziekenhuis zou er niets meer van geworden zijn. 't Was afgelopen. Ja, ze was steeds gezond geweest en toen was 't afgelopen. Wat is daar nou voor onduidelijks aan?

Klein: Ja, niets. Maar hoe komt die ouwe man er nu ineens toe daaraan te gaan twijfelen? En... en waarom rent die Kromhout overal rond en... en snuffelt naar een eventuele onnatuurlijke doodsoorzaak?

Leopold: Ja, die is verknipt.

Klein: Zeg, heb je hier veel griepgevallen gehad dit voorjaar?

Leopold: Niet meer dan normaal. Sommige hebben nu eenmaal pech. Deze keer was het Alma, en dat heb ik ook tegen de ouwe baas gezegd. Nou, kom, collega, laten we nog eentje nemen voordat ie zuur wordt.

Klein: Ja, okay. En eh... laten we de doden met rust laten.

Leopold: Ja, mijn idee. Ik hoop dat ook wij zo'n gezegende ouderdom mogen bereiken als onze ouwe dame. Al het andere speelt geen rol.

Klein: Mechthild zag er de volgende morgen wat bleker uit dan anders. Verder leek ze in orde.

Groot: Goeie morgen, dokter. Waarom kijkt u zo vreemd?

Klein: Ik mag toch wel kijken? Per slot van rekening heb ik je de hele dag niet gezien. Ik moet weer even aan je gezicht wennen. Is je moeder nog gekomen?

Groot: Gelukkig wel, ja. Ze blijft een paar dagen.

Klein: Oh, fijn. Nou, ik eh... ik loop je niet verder voor je voeten. Oh eh... wat ik je nog vragen wilde: zijn er eigenlijk nog een paar schoolvriendinnen geweest? Ik... ik bedoel die op de foto stonden, weet je wel?

Groot: Ja, natuurlijk. Ik zou het bijna vergeten zijn. Ik wist dat ik nog iets vertellen moest. Ik heb ze gezien, de andere twee. Moeder heeft ze aan me voorgesteld.

Klein: Werkelijk?

Groot: Mm. De ene kent u zelfs, mevrouw Lansome. U bent toch bij haar zuster geweest, mevrouw Herwig? Ze stond ook op de foto. Ze is vorige week gestorven, weet u nog wel?

Klein: Hoe bestaat het?

Groot: Mevrouw Lansome wil binnenkort langskomen om zich te laten onderzoeken. Ik geloof dat ze bang is dat het haar net zo zal vergaan als de beide andere.

Klein: Vroeg of laat zal dat zeker het geval zijn.

Groot: Hoezo?

Klein: Nou ja, op die leeftijd.

Groot: Oh...

Klein: Eh... hoe zag die andere d'r uit?

Groot: Nou, (lacht) ik had moeite om niet in de lach te schieten, maar toen kreeg ik medelijden met 'r. Ze is... ze is zo anders dan... dan tante Bertha of mevrouw Lansome. Hoe moet ik dat nou zeggen? Ze... ze ziet er een beetje... beetje gek uit, zoals ze zich had toegetakeld met een hele vreemde hoed en een onmogelijke hoedenspeld. (lachje) Ja... En... ja, ze ziet er ook veel jonger uit dan de andere, veel gezonder, en toch...

Klein: Eh... wat en toch?

Groot: Nou, zij heeft gehoord dat mevrouw Lansome bij u langs wil komen en dat u ook bij haar zuster was en bij tante Bertha, en nou wil ze ook naar u toe voor een onderzoek, waarschijnlijk de komende dagen al.

Klein: Dorothea Lindemann. De enige die nog ontbrak. En daar was ze. Ik hoefde haar niet eens op te sporen. Ze zou bij mij komen, zomaar vanzelf, en in de komende dagen al.

Groot: Eh... zal ik nu de eerste patiënt maar...

Klein: Eh... ja, laten we maar beginnen. Eh... moment. Eh... d'r schiet me nog iets te binnen.

Groot: Mm?

Klein: Heb jij gisteren tussen de mensen op het kerkhof een... een ouwe heer gezien? Klein, groot hoofd, witte haarkrans. Hij ziet er uit als eh... (lachje) als een dwergenkoning uit de sprookjes van Grimm. Het kan niet missen.

Groot: Die heb ik inderdaad gezien. Hij heeft nog met mevrouw Lansome gesproken. Hij was klein en had een vreselijke grote hoed op, het was 'm beslist! Hoe kent u die nou weer?

Klein: Oh, eh... mm, van mevrouw Lansome. De een of andere kennis uit dezelfde eeuw. Zo, en eh... laat nu de eerste patiënt maar binnenkomen.

Groot: Tot uw orders.

Klein: De patiënt kwam, maar mijn gedachten waren dertig uren terug. De ouwe man. 's Morgens was ie op de begrafenis geweest en 's middags stond ik voor z'n neus, informeerde naar wat pianolessen en ik vroeg naar z'n zuster. Zonder twijfel had hij geweten wie ik was. Hij kende de schoolvriendinnen en hij was ook op Jenny's begrafenis geweest. En Agnes Lansome had hem over me verteld. Dat had ze zeker. En het was net zo zeker dat hij gisterenmorgen gehoord had dat ik ook bij tante Bertha geweest was. Aan mijn lengte hebben ze me altijd herkend. Vandaar zijn gastvrijheid en zijn satyrslachje de hele tijd. Welke rol had hij bij dit alles? Zat hij op hetzelfde spoor als ik? Of op een ander? De patiënt verdween, andere mensen kwamen en gingen. Ik praatte en schreef als een automaat. Mijn gedachten draaiden steeds in een kringetje rond. D'r moest een manier zijn om verder te komen. Kromhout! De ijverige advocaat. Hij had mij ook met z'n vragen overvallen en waarom zou ik bij hem niet hetzelfde doen? Hij moest een reden hebben voor z'n gesnuffel. Een vervelend karwei, maar ik moest even doorbijten. Zijn praktijk was in zo'n nieuw glaspaleis midden in het centrum. Aan weerskanten van het portaal torende de glanzende metalen platen hoog op. Import. Export. Uitgeverijen. Filmindustrie. Verenigde Staalbedrijven. En toen, Kromhout. Hij had z'n kantoor op de vijfde verdieping. "Spreekuur na afspraak." Terwijl de lift me geruisloos naar boven bracht, berekende ik mijn kansen Kromhout aan te treffen. Boven wees een pijl me welke kant ik op moest. Ik slenterde de gang door tot ik bij een solide deur kwam met daarop Kromhouts naam en beroep. Ik hoorde geen bellen overgaan, maar na korte tijd zoemde het slot en sprong de deur open. Ik stapte over de drempel en keek in de donkerbruine ogen van een cover girl. Ze keek me aan alsof ze de hele dag alleen op mij gewacht had en van verlangen bijna bezweken was. Voor haar stonden twee telefoons. Tussen haar zilveren nagels hield zij met een nonchalante bevalligheid een ballpoint, ook van zilver.

secretaresse: Goeiemiddag. Kan ik u helpen?

Klein: Mijn naam is Klein. Ik zou meneer Kromhout graag even willen spreken, als dat mogelijk is.

secretaresse: Hebt u een afspraak?

Klein: Eh... nee. Ik ben arts en ik zou meneer Kromhout graag een paar dingen willen vragen.

secretaresse: Ik weet niet of ie daar nog tijd voor heeft. D'r zitten nog twee cliënten te wachten en daarna...

Klein: ...moet ie naar de rechtszaal?

secretaresse: Inderdaad. Als u even opgebeld had...

Klein: ...dan had hij nu ook naar de rechtszaal gemoeten. Ik... ik kon niet eerder komen. Eh... meneer Kromhout die heeft mij kortgeleden een bezoek gebracht, ook zonder zich eerst aan te dienen, en ik heb 'm toen ook te woord gestaan.

secretaresse: Ik kan het proberen, dokter, maar ik kan u niets beloven.

Klein: Nou, zegt u 'm asjeblieft dat het om mevrouw Herwig gaat.

secretaresse: Wilt u alstublieft in de wachtkamer plaatsnemen? U wordt opgeroepen.

Klein: Ik dankte haar hoffelijk en verwijderde me uit de ban van haar stralende ogen. De wachtkamer maakte een beduidend verzorgdere indruk dan de mijne. D'r zaten twee cliënten voor zich uit te staren, alsof ze bij de tandarts waren. Ik groette en ging in de dichtstbijzijnde stoel zitten. Ze mompelden slechts zacht. Geen opwindend gezelschap, dus begon ik in de kranten en brochures te bladeren die op de tafel lagen. Ik las lusteloos alles door elkaar, zag monarchen in functie met hun vrouwen, en afgezette met hun vriendinnen. sportidolen, popsterretjes en overstromingen. Er lag ook een provinciaals krantje. Het platteland had ook heel wat te bieden. In de bijlage stond een roman: "Als de klokken luiden." En helemaal achteraan stond een kort verhaal: "Mr. Crane gaat aan land." Ik begon te lezen. Het verhaal boeide me zo dat ik mijn hele omgeving vergat. Het was een kort verhaal, zoals elke dag in miljoenen andere kranten. Maar door het lezen van dit verhaaltje rees er plotseling bij mij het vermoeden dat Mechthilds tante niet gewoon gestorven was, maar vermoord!

script gemaakt door Marc Van Cauwenberghe, aangevuld en bijgewerkt door Herman Van Cauwenberghe en Ton Witman (06/2007)

Dit script is het werk van een hoorspelliefhebber die geen enkel financieel gewin op het oog heeft. Deze tekst mag alleen gebruikt worden om te lezen bij beluistering van het hoorspel. Wie vindt dat hiermee iemands rechten worden geschonden, neemt contact op met Herman Van Cauwenberghe, die er meteen zal mee ophouden het script aan eventuele belangstellenden door te geven.